

Izbrane slike in fotografije v petdesetih letih Preseka

NADA RAZPET, MARKO RAZPET IN ANDREJ LIKAR

→ V šolskem letu 2022/23 Presek izhaja že petdeseto leto. To je pomemben jubilej za našo revijo, posebno pa smo na ta dosežek ponosni starejši sodelavci Preseka, ki smo ga spremljali ves ta čas in, posebno na začetku izhajanja, tudi nekoliko dvomili v njegovo žilavost in željo po preživetju. Redno izhajanje Preseka ni bilo nikoli samoumevno, še posebno ne po slovenski osamosvojitvi, ko je število naročnikov strmo upadlo. Na srečo se število sodelavcev, avtorjev in podpornikov ni zmanjšalo, kar je ohranilo Presek pri življenju.

V letih izhajanja je bilo v Preseku objavljenih mnogo zelo kakovostnih prispevkov. Vseh ne gre naštevati, tudi njihov izbor bi bil odvisen od okusa izbiratelja. Nekaj fotografij in risb pa je tako izjemnih, da si jih je vredno ponovno ogledati predvsem zato, ker so v pretežni meri originalne in niso preprosto ponatisnjene iz kakšne druge publikacije. Seveda je njihov izbor iz velikega števila posameznih števil Preseka terjati kar nekaj časa in presojanja. A avtorjem tega prispevka se je izbor zdel vreden truda in pred vami bo v naslednjih številkah jubilejnega izhajanja Preseka podan ta izbor. Presojali smo le raznovrstnost grafične opreme pri člankih, ne pa kvalitete samih člankov. Avtorji naj nam zato oprostijo, če v pregledu ne bodo našli svojih prispevkov. Nekatere sicer zelo zanimive fotografije in skice smo morali zaradi slabše kvalitete tiska žal izpustiti. Terjati originalno slikovno gradivo od avtorjev pač zaradi odmaknjenega časa ni vedno mogoče.

Pri izbranih slikah navajamo naslov članka, odkoder je slika vzeta, in podatke njegove objave v Preseku ter kratek opis, kaj slika predstavlja.

Komur bi bil naš opis preskop, si lahko ogleda same članke, ki so na voljo na spletnem naslovu <http://www.dlib.si/> v rubriki *Periodika*. Nekateri starejši članki pa so tudi na spletnem naslovu <http://www.presek.si/> v rubriki *Arhiv revij*.

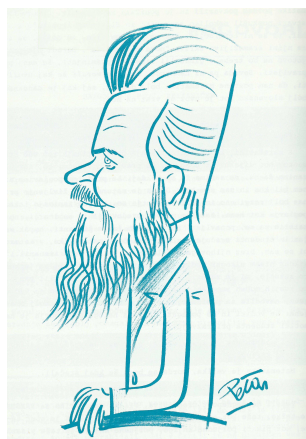
Začetni, neoštevilčeni Presek, tako imenovani Prapresek, je izšel v marcu leta 1972 v nakladi 3000 izvodov. V njem so pojasnjeni razlogi za njegov nastanek, komu je namenjen in kaj se bo v njem objavljalo. Učenci osnovnih šol, dijaki srednjih šol in člani DMFA Slovenije so ga prejeli brezplačno.

SLIKA 1.

Leva stran slike 1 je naslovnica Prapreseka. Z nje preberemo, komu je namenjen, in naslova dveh najpomembnejših člankov. Osrednja figura vsebuje napisi PRESEK, ki ga vidimo s štirih strani, če na sliko

pogledamo pod dovolj velikim vpadnim kotom. Desna stran slike 1 je naslovnica prve redne številke Preseka. Na fotografiji je zimsko jutro pred sončnim vzhodom. Oblaki so rdečkasti zaradi sipanja svetlobe. Razlaga pojava je v članku *Sipanje svetlobe* avtorja Rudija Kladnika.

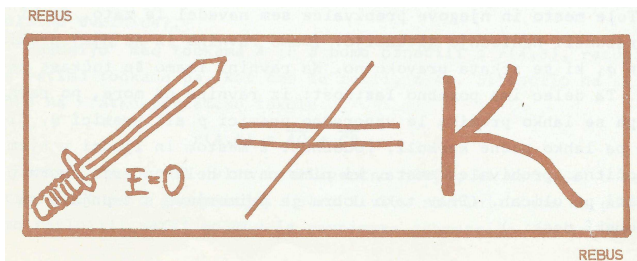
SLIKA 2.

V 2. številki 1. letnika Preseka je objavljen *Razgovor s prof. Križaničem*. Pripravil ga je Tomaž Pisanški, ilustracijo na levi sliki slike 2 je pripravil Božo Pečar. Na desni sliki slike 2 pa je ponazoritev seštevanja celih števil iz Križaničeve knjige *Kratkočasna matematika*, ki je ponovno izšla pod naslovom *Ukročena matematika* v 5. številki 8. letnika Preseka. Avtor ilustracij je Miloš Požar.

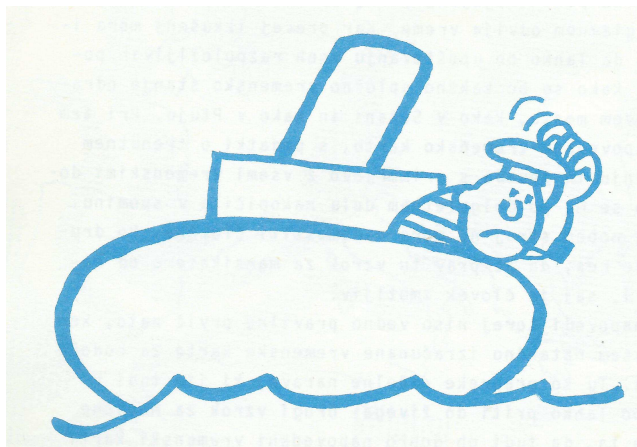
Presek že od vsega začetka skrbi za razvedrilo. Objavlja križanke, naloge z vžigalicami in kockami in drugo, na začetku pa tudi rebuse. Slednjih žal ni zadnje čase niti v ugankarskih revijah. Rebus na sliki 3 je iz 4. številke 2. letnika Preseka in ni težak.

V 2. številki 4. letnika Preseka je Dušan Repovš objavil članek *Fizikalno razmišljanje*. Likovno ga je opremil fizik Božo Kos (slika 4). Avtor razloži tri preproste fizikalne pojave.

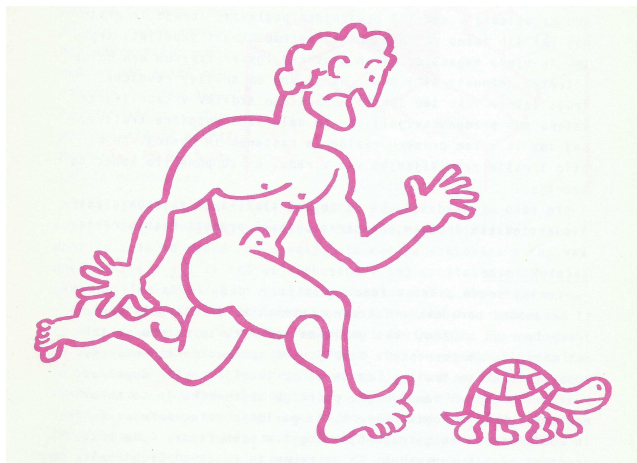
V 3. številki 4. letnika Preseka je članek *O paradoksih*. Med njimi je znani antični paradoks o Ahilu in

SLIKA 3.

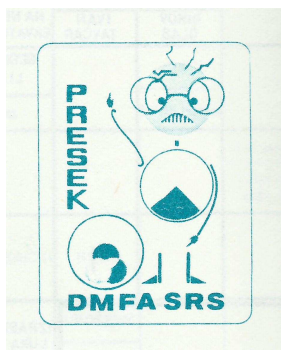

SLIKA 4.

SLIKA 5.

SLIKA 6.

želvi. Avtor članka je Savo A. Kretič, v slovenščino ga je prevedel Dušan Repovš, ilustriral pa Božo Kos (slika 5).

Franci Oblak je v prvi številki 5. letnika Preseka predstavil Presekovo značko, Ciril Velkovrh pa Plemljevo spominsko sobo na Bledu (slika 6).

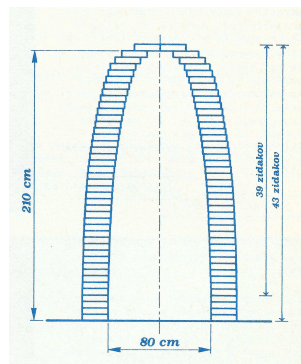
Franc Jerman je v 2. številki Preseka, letnik 6, priobčil članek *Problem slavoloka*, ki razlaga, kako iz danega števila idealnih enakih opek brez malte sestavimo slavolok (leva stran slike 7).

Ciril Velkovrh pa je prispeval članek *Filatelija*, s katerim bralce vzpodbuja k zbiranju poštних znamk s fizikalno, matematično in astronomsko vsebino. Opiše več znamk, ki so predstavljene na platnicah revije (desna stran slike 7).

Ob stoletnici rojstva Alberta Einsteina je izšlo delo *Kaj je teorija relativnosti* L. D. Landaua in J. B. Rumerja, ki obsega skoraj celo 5. številko 7. letnika Preseka. Prevod iz ruščine je opravil Dušan Vogler, ilustracije je prispeval Božo Kos, spremno besedo pa je napisala Norma Mankoč Borštnik. Na sliki 8 je znameniti Einsteinov vlak.

V prvih letih izhajanja Preseka so se v znanosti že dobro uveljavili laserji. Njihov začetek sega v leto 1960. Z laserji se je veliko eksperimentiralo tudi pri nas. V 4. številki 8. letnika Preseka je Martin Čopič objavil članek *Svetloba laserja*, ki ga je Marjan Hribar nekoliko priredil za bralce naše revije.

Na sliki 9, ki jo je posnel Marjan Smerke, vidimo, kakšen vzorec, laserogram, na zaslonu dela curek laserske svetlobe, ki se lomi na nepravilno brušenem steklu.

SLIKA 7.

SLIKA 8.

V 1. številki 8. letnika Preseka smo se spomnili tudi na predsednika Josipa Broza Tita, ki je umrl 4. maja 1980 v Ljubljani. Avtor slike 10 je Božidar Jakac, pod njo so Titove besede:

SLIKA 9.

SLIKA 10.

Kot vse napredne sile na svetu se tudi mi zavzemamo samo za tako uporabo znanosti - tudi atomske, ki bo služila le humanim ciljem, družbenemu napredku in blagostanju.

(Se nadaljuje.)

× × ×

Barvni sudoku

↓ ↓ ↓

→ V 8×8 kvadratkov moraš vpisati začetna naravna števila od 1 do 8 tako, da bo v vsaki vrstici, v vsakem stolpcu in v kvadratih iste barve (pravokotnikih 2×4) nastopalo vseh osem števil.

			6	2			
1		8					3
4				5		7	
		1			8		2
	7			6			
8							
3	6					4	
5			4				6

REŠITEV BARVNI SUDOKU

6	2	3	8	4	7	1	5
5	4	7	1	8	2	6	3
7	5	2	3	1	6	4	8
4	8	1	6	3	5	7	2
2	3	8	4	7	1	5	6
1	7	6	5	2	3	8	4
3	6	4	7	5	8	2	1
8	1	5	2	6	4	3	7

→
→
→

× × ×